

*ДПТНЗ «МПЛАЛ ім. Михайла Данканича»
Матеріали
для участі в конкурсі,
оголошеному видавництвом «Шкільний світ»,
«Панорама творчих уроків» з теми «Наскрізні змістові лінії в освітньому
процесі Нової української школи»
Автор розробки: Тамара Павлівна Джуган*

Т. П. ДЖУГАН, викладач української мови та літератури ДПТНЗ «МПЛАЛ ім. Михайла Данканича». Прищеплювати любов до своєї країни – завдання кожного педагога. Сучасні події потребують від нас особливої бережливості землі своєї. Повсякчас потрібно бути наповгові захищати Батьківщину. І тільки велика любов до неї дає мужність, відвагу, сміливість стати на захист своєї країни. А уроки літератури - вакцина патріотизму.

(«Сині гори, полонини...» - співає нам Василь Зінкевич. Краса нашого краю зачаровує природою, краєвидами, чистим гірським повітрям, джерельною водою... Про свою батьківську землю можна розповідати, співати, малювати. Дуже добре це роблять творчі люди, інші мають змогу милуватися їх творчістю. А чи знаємо ми письменників нашого рідного краю, що зветься Закарпаттям?)

Тема. Література рідного краю. Люблю тебе, моє Міжгір'я. Петро Скунець.

Мета:

- розширити знання учнів про життя і творчість письменника рідного краю Петра Скунця, навчати учнів дивитися на світ очима серця, поглибити знання про пейзаж як засіб розкриття внутрішнього стану ліричного героя;
- розвивати зв'язне мовлення, культуру усного мовлення, вдосконалювати навички ідейно-художнього аналізу творів, навички виразного читання;

- виховувати національну самосвідомість, любов до рідного краю, бережливе ставлення до навколишнього середовища, до поетичного слова, естетичні смаки.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Обладнання: мультимедійна презентація до уроку, відеоролик пісні «Сині гори» В. Зінкевича на слова П. Скунця, опорна схема до теми „Пейзаж”, наочні картки, ілюстрації – картини природи, портрети поетів, збірки поезій.

Епіграф: ” Виростай, дитино, й пам`ятай **Батьківщина** – то найкращий край.»

Дмитро Павличко

Хід уроку

I. Організаційна частина.

1. Привітання, перевірка присутності учнів на уроці.

II. Мотивація навчальної діяльності

1. Слово вчителя.

- Чи подорожували ви Україною? Чи пролітали ви над її незорими рівнинами, що розкинулися від Полісся до Чорного й Азовського морів, від Донецького кряжа до Карпат?
Зараз ми здійснимо коротку «подорож» літературною Україною. А для цього ми скористаємося картою України та стікерами, з прізвищами українських відомих письменників (демонструю карту з виділеними областями та роздаю учням стікери, які учні будуть кріпити на карту).
Маршрут починаємо зі Сходу, з Донеччини. Хто з письменників народився тут? (Володимир Сосюра, Василь Стус , а учні кріплять стікери з прізвищами цих письменників на карті Донецької області).
Зупиняємося у Харкові. Назвіть письменників Харківщини. (Г. Квітка-Основяненко, М. Хвильовий, Б. Грінченко, О. Олесь). Ось ми на Полтавщині. Яких письменників нам народила полтавська земля? (Г. Сковорода, І. Котляревський, Остап Вишня, Василь Барка, Василь Симоненко, Олесь Гончар, Панас Мирний, Григій Тютюнник, Іван Багряний, Леонід Глібов, Михайло Старицький). Як багато!!! Їдемо далі. Наступна зупинка- Київ. Назвіть митців цього краю (Іван Драч, Григорій Косинка, А. Малишко). Тепер Чернігів. (О. Довженко, П. Тичина). Ми приїхали до Житомира. (Леся Українка, М. Рильський, В. Шевчук).
Звісно, всі дороги додому проходять через Львів. Назвіть письменників цього краю. (Іван Франко, Богдан-Ігор Антонич). І нарешті наш Ужгород.

У вас залишилися чисті стікери. Напишіть прізвища письменників нашого краю.

III. Оголошення теми і мети уроку.

Україна ... Наше Закарпаття... Чудовий край, чарівний край, казковий край. Хто не був полонений природним багатством нашого куточка України. І це не тому, що Закарпаття наша Батьківщина. Бо це - правда. І кінцевою зупинкою нашої подорожі – туристичний край з легендарним Синевиром – Міжгір'я. І хто краще може сказати про чарівність цієї казкової краси, як не творчі люди, митці, тобто поети.

Мета сьогоднішнього уроку - ознайомити з життєвим і творчим шляхом Петра Скунця, з його поезіями, навчитися аналізувати ліричні твори, висловлювати особисте ставлення до прочитаного. А також спробувати стати художниками, письменниками...

IV. Емоційний настрій на сприйняття теми.

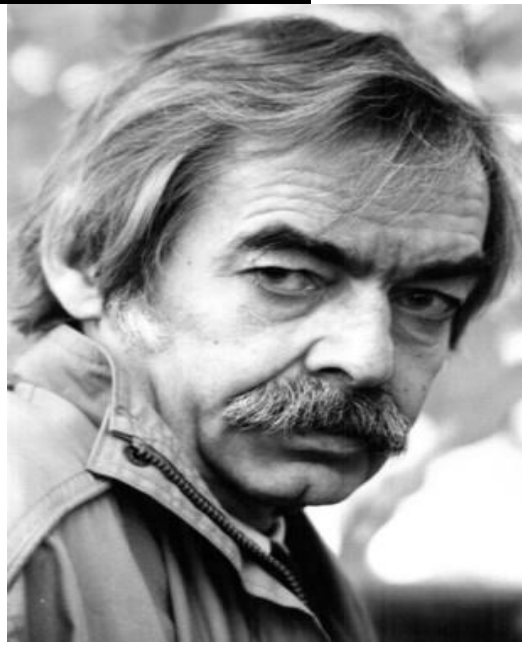
Відеоролик «Сині гори»

(Звучить музика „Сині гори” Зінкевича на слова П. Скунця).

Автором слів цієї пісні є наш земляк, письменник Закарпаття, з творчістю якого ми сьогодні познайомимося.

V. Сприйняття та засвоєння учнями навчального матеріалу.

1. Слово вчителя. Біографічна довідка.

Петро́ Микола́йович Ску́нець — український поет, фольклорист, краєзнавець, перекладач, член Національної спілки письменників України з 1962 року.

Народився Петро Скунець 20 травня 1942 року в селищі Воловому (нині смт Міжгір'я, Закарпаття) у родині простого селянина. У 1963 році закінчив Ужгородський університет. Працював в обласній молодіжній газеті. Був редактором Закарпатського обласного видавництва. Голова Закарпатської організації Народного Руху України. З початку 90-х П.Скунець - редактор першої у краї незалежної газети «Карпатська Україна» і завжди у вирі подій: «за всіх прокричати, коли всі мовчать, за всіх промовчати, коли всі кричать». Петро Скунець - лауреат Національної премії ім.Т.Г.Шевченка, відомий в Україні та за її межами письменник, перекладач, журналіст, редактор. Автор понад десяти поетичних книг. Досвідчений перекладач з абхазької, азербайджанської, башкирської, білоруської, комі, молдавської, німецької, осетинської, російської, словацької, таджицької, татарської, угорської, чеської, чеченської мов.

З 1964 р. - член Спілки журналістів. У його доробку близько чотирьохсот нарисів, інтерв'ю, літературно-мистецьких, критичних, публіцистичних, суспільно-політичних статей, рецензій. Протягом творчої діяльності П.Скунець займався редакторською працею - упорядкував і відредагував близько півсотні книг...

Будучи письменником-шістдесятником, П. Скунець ввібрав у свій художній світ настрої і мотиви, що співзвучні творчості В.Симоненка, І.Драча, М.Вінграновського, Д. Павличка... Митців непокоїть проблема Батьківщини, її національне відродження, історична пам'ять, осмислення філософських категорій, соціально-політичні умови життя, утвердження значущості кожної людини, морально-етичні орієнтації, космічна тема, екологічне становище, заідеологізованість суспільства та ін.

Помер 30 квітня 2007 року в Ужгороді. Похований на цвинтарі Кальварія.

Відзнаки

- Почесний громадянин смт Міжгір'я та міста Ужгород.
- Обласна комсомольська премія імені Дмитра Вакарова.
- 1997 — Державна премія України імені Тараса Шевченка за збірку поезій «Спитай себе»

2. Самостійна робота учнів.

Прослуховуючи повідомлення учня „Життя і творчість Петра Скунця ” (учні самостійно визначають свій рівень - учні початкового і середнього рівня заповнюють опорну таблицю , а учні достатнього і високого рівня складають тези).

Петро Скунець
Народився
Навчався
Працював
Відомі збірки та твори
Відзнаки
За збірку поезій «Спитай себе» нагороджений
Помер

3. Словникова робота

Пейзаж у художньому творі

Пейзаж (від франц. pays) – країна, місцевість.

ПЕЙЗАЖ – опис, зображення природи засобами художнього слова; жанр живопису або графіки, присвячений зображенню природи.

4. Виразне читання вірша (уривок) «Верховинська ідилія»

Краю мій карпатський,
світку мій чудесний,
дай тебе любити
за високі весни,
коли сіють небо
по землі лелеки
і скликають зелень
молоді смереки.
Скільки раз тебе нам
народили весни,
краю мій карпатський,
світку мій чудесний!

Краю мій карпатський,
мій високий світку,
дай тебе любити
ще бодай улітку,
коли сонце й на ніч
залишає варту,
запаливши в небі
полонинську ватру.
Світить ватра, світить,
що горіла влітку.
Краю мій карпатський,
мій високий світку!

Краю мій карпатський,
світку стоголосий,
дай тебе любити
ще бодай за осінь,
коли вітер тягне
за собою клени,
а вони палають
і стоять огненні.
То вогнем співає
нашу пісню осінь,
краю мій карпатський,
світку стоголосий!
Краю мій карпатський,
світку негасимий,
дай тебе любити
ще й за чисті зими,
коли день короткий
і мороз на чатах,
та летить із дітьми
сонце на санчатах.
Дай нам весни й літа,
осені і зими,
краю мій карпатський,
світку негасимий!

5. Аналіз поезії.

Вірш написаний 1962 року. У вірші описано природу рідного краю кожної пори року та почуття ліричного героя.

Темою вірша є зображення природи батьківської землі. Це є підтвердження ніжної любові поета до неї. Душа ліричного героя відкрита, щира, закохана в краєвиди рідного краю.

Ліричний герой, безперечно, близький поету, і через нього автор виражає свої думки, почуття, бачення.

Петро Скунець щедро вживає:

- епітети: «краю мій карпатський, чудесний світку, молоді смереки, полонинська ватра, високі весни, світку стоголосий...»
- метафори: «сіють небо по землі лелеки, скликають зелень молоді смереки, народили весни, сонце залишає варту, вітер тягне клени...»

Описуючи гірський полонинський край, автор наближає нас до нього. Підкреслює всю значущість кожного куточка рідного краю у будь-яку пору року. Поет щиро любить і весну, і літо, і осінь, і зиму і ця любов мимоволі передається читачу.

Вірш написано двостопним ямбом.

6. Робота в групах «Мистецька лабораторія»

- Які пори року описав автор?
- А яку пору року ви любляете?
- Чому?

Кожна група працює над завданням: малюють пейзажі однієї обраної ними пори року.

I група. Пейзаж весни.

II група. Пейзаж літа.

III група. Осінній пейзаж.

IV. Група . Зимовий пейзаж

(Представлення малюнків, коротка характеристика)

7. Запитання для бесіди

- 1) До якого виду лірики відносяться ці вірші? (*пейзажна лірика*)
- 2) Яка тема та ідея твору? (*оспівування краси рідного краю у різні пори року, показ тісного зв'язку та взаємозалежності людини і природи*)
- 3) Які художні засоби використано у вірші? (епітети, метафори, метонімія,
- 4). Спробуйте охарактеризувати ліричного героя.
(Людина, що тонко відчуває порухи природи, її красу.)

VI. Закріплення навчального матеріалу.

Гра „Що? Де? Коли?“

(Клас об'єднується в три групи, кожна з яких ставить підготовлені вдома запитання)

Орієнтовні запитання:

❖ „Що? (Хто?)“:

- Що означає поняття „література рідного краю“?
- Хто є автором слів пісні в. Зінкевича «Сині гори»?

❖ „Де?“:

- Де народився Петро Скунць?
- Де навчався Петро Скунць?

❖ „Коли?“:

- Коли був нагороджений премією ім. Т. Шевченка?
- Коли перестало битися серце нашого поета-земляка?

VII. Підсумки. Оцінювання.

1. Заключне слово вчителя.

Завершується наш урок. І мені дуже хотілося б, щоб бодай щось із почутого на уроці залишилось у ваших серцях. Сьогодні ми причастилися сонцяєйною поезією наших земляків. Для нас вони наче зупинили у своєму слові мить і закарбували її у вічність. Уміймо побачити красу рідного краю, як бачили її вони. Та не лише побачити, а й зуміймо зберегти її для прийдешніх поколінь.

Вірю, що поезія Петра Скунця нестиме сьогоднішнім і майбутнім поколінням відчуття щемливого дотику до найдорожчого, найціннішого і найсвятішого, що є у кожної людини – це наша Батьківщина і моя маленька батьківщина. Хочу, щоб ви всім серцем і душею вболівали за неї.

VIII. Домашнє завдання

1. Написати творчу роботу на тему: «Тут все священне, все моє, Бо зветься просто -- краєм рідним!»
2. Написати вірш чи сенкан про Закарпаття.
3. Вивчити біографію Петра Скунця та виразно читати вірш «Міжгір'я» (дод. 1)

Література:

1. Андрухович Ю. І. Таємниця. Замість роману. – Харків: Фоліо, 2007.
2. Іванишин Петро. Поезія Петра Скунця (Художнє вирішення національно-духовної ідентифікації ліричного героя). – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2003. – 296 с.
3. Моренець В. Антитези Петра Скунця // Скунець П. Один: Вірші, поеми, балади, переклади, мініатюри. – Ужгород: Гражда, 1997
4. <http://www.ukrcenter.com/Література/Петро-Скунець/58032/Верховинська-ідилія>
5. <http://www.visnyk-filolog.uzhnu.edu.ua/>

Додаток 1

МІЖГІР'Я

У зимове надвечір'я там, де привиди й повір'я
недавно присідали до селянського стола,
у зимове надвечір'я
там іде моє Міжгір'я у майбутнє
дивне місто із прадавнього села.

І куди йому спішити? – у селі простіше жити,
вдосталь свіжого повітря і веселої води.

Але мало нам, повірте, цих криниць, річок, повітря,
Коли в світі є пустелі й не розтоплені льоди...

І не хоче смачно їсти, а космічних прагне істин

Сім'янин благополучний, що у хаті має рай.
І злітаються в Міжгір'я вечорами всі сузір'я,
І краса така навколо, хоч ніколи не вмирай
Та не можна покидати землю цю гірську – то мати,
І не досить їй привіту з поїздів та літаків.
Мати хоче мати сина, тільки в цьому її сила,
Полонина хоче мати вівчаря-сопілкаря.
Але світом крутять диски, всюди ритми, крики, виски,
всюди зблиски,
крізь які нам не процідиться зоря.
Не тримаюсь я за давнє, лиш за ті дороги славні,
вже не бідні, але рідні, по яких ішли отці,
не тримаюсь коломийки, але нею душу вмийте,
старики двадцятилітні,
як столітні молодці.
А тоді ідіть шукати щось гарніше за Карпати,
За шугайську Колочаву, синьоокий Синевир.
Мир тобі, моє Міжгір'я, мир, і щастя, і довір'я
На дорогах, що крізь нетрі прорубались без сокир.
У піснях сумуй і смійся, а фальшивих криків бійся,
В коломийках неповторних почуттів не економ.
Ти орало, ти косило і – ніколи не просило,
Бідувало – і співало, ти це вмієш і тепер.
Ти з блакитними очима, ти з могутніми плечима,
І твій Кук по-богатирськи небеса твої підпер.
І вдержати над собою, і вдержати не злобою,
а великою судьбою таємничі небеса...
Мир тобі, столице чиста мого співу і дитинства,
і – краса, краса одвічна
і нових людей краса.

